

Commissie Onderzoek Ongewenst Gedrag binnen de Krijgsmacht

Zijne Excellentie
Staatssecretaris van Defensie
De heer C. van der Knaap
Ministerie van Defensie
Plein 4
2511 CR DEN HAAG

Utrecht, 29 september 2006

Mijnheer de Staatssecretaris,

Bijgaand biedt de Commissie Onderzoek Ongewenst Gedrag binnen de Krijgsmacht u haar eindrapport aan. Conform uw opdracht wordt in dit rapport ingegaan op feiten en kenmerken van ongewenst gedrag op Hr.Ms. Tjerk Hiddes, op ongewenst gedrag binnen de Krijgsmacht en op de werking van procedures, het functioneren van leidinggevenden en het systeem van integriteitszorg in ruime zin. Gerapporteerd wordt over onze bevindingen, analyses, conclusies en aanbevelingen.

In deze aanbiedingsbrief vraagt de Commissie, in aansluiting op haar rapportage, uw aandacht voor een aantal aspecten samenhangend met haar bevindingen:

1. Met betrekking tot de waardering van de mate van ongewenst gedrag heeft de Commissie zich van meet af aan de volgende vraag gesteld:
“Mogen competente en verantwoordelijke militairen en burgers, die werken binnen een organisatie met specifieke taken, kenmerken en personele samenstelling als de Krijgsmacht, afwijken van normen en waarden die gelden binnen organisaties in de Nederlandse samenleving?”
Voor de Commissie is het antwoord op deze vraag negatief. Het gaat hier immers om een Nederlandse overheidsorganisatie waarvoor Nederlandse normen gelden bij de zorg voor de medewerkers.
2. Het gaat de Commissie in haar onderzoek en conclusies, gelet op de complexiteit van oorzaken en de omstandigheden bij ongewenst gedrag, niet om persoonlijke verwijtbaarheden of het opwerpen van een schuldvraag, maar om het zoeken naar oorzaken van ongewenst gedrag en middelen om ongewenst gedrag aan te pakken. Met kracht moet het thans gaan om hernieuwde beleidsvoornemens, gericht op concrete en scherpe normering en vooral ook om investeringen in sociaal leiderschap. Deze door de Commissie bedoelde oproep voor een vervolg op dit rapport, in plaats van het opwerpen van een schuldvraag of het doen van meer (feiten)onderzoek regardeert een ieder, van leidinggevenden tot bonden, van politiek tot media.

Commissie Onderzoek Ongewenst Gedrag binnen de Krijgsmacht

3. Tot op heden is als reactie op ongewenst gedrag veelal sprake geweest van meer regels en het inrichten van de organisatie onder andere met vertrouwenspersonen. Veelal maatregelen met een sterk formeel karakter. Het heeft daarmee niet echt ontbroken aan de wil om te reageren op ongewenst gedrag. Echter tegen de achtergrond van de geformaliseerde organisatie en context is dit weinig effectief gebleken. De ambitie zou hoger en anders moeten zijn.

Het onderzoek laat zien dat het veel meer gaat om het ontbreken van sociaal leiderschap. Daarbij is ook van belang, dat met keuzes voor privacy en vrijheden weliswaar is aangesloten op de situatie in onze samenleving, maar dat daarmee toch kennelijk voorbij is gegaan aan het feit dat in organisaties als de Krijgsmacht een belangrijk aspect van leiderschap, namelijk correctief optreden, achtergesteld is geraakt. Sociaal leiderschap zal gericht moeten zijn op het signaleren van problemen en het persoonlijk interveniëren, gericht op coaching én correctie.

Anders gezegd: als een mogelijk slachtoffer van ongewenst gedrag geen aangifte doet, of deze weer intrekt, dan is weliswaar in formele zin een (vermeend) incident verdwenen, maar is daarmee voor de leidinggevende een eventueel probleem nog niet opgelost. Ook is inschakeling van een vertrouwenspersoon geen vrijwaring voor de leiding.

4. Een ieder dient zich goed te realiseren dat het domein van ongewenst gedrag zeer breed is en zich uitstrekt van onschuldig bedoelde plagerijtjes tot aan strafbare feiten. Ongewenst gedrag begint vaak klein. Pesten aan de ene kant van het spectrum kan een voedingsbodem zijn voor ernstige incidenten rond ongewenst gedrag aan de andere kant van het spectrum. Overigens is het zo dat van slechts een zeer beperkt deel van het ongewenst gedrag in de Krijgsmacht aangifte wordt gedaan.
5. Voor mensen werkzaam binnen de Krijgsmacht moet de thans bestaande onzekerheid en onvoorspelbaarheid ten aanzien van reacties op ongewenst gedrag plaats maken voor veiligheid en bescherming. Het is daarbij een illusie om te veronderstellen dat ongewenst gedrag kan worden uitgesloten, maar helder moet zijn wat daarop de reactie van leiders en organisatie zal zijn.
6. Naar de opvatting van de Commissie spelen de aspecten van werving met (door-)selectie en leiderschap gericht op normen en interventie een essentiële rol als men wil streven naar een Nederlandse Krijgsmacht die positief afsteekt bij andere krijgsmachten en andere organisaties.
7. De Commissie hecht eraan te benadrukken dat haar is gebleken dat voor de door haar voorgestane invulling op leiderschap en daarmee beoogd interventiebeleid binnen de Krijgsmacht een grote en vruchtbare voedingsbodem bestaat. Maar het gaat wel om zeer direct handelen.

Commissie Onderzoek Ongewenst Gedrag binnen de Krijgsmacht

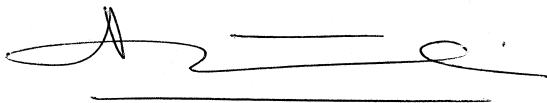
8. Het behoorde niet tot de taken van de Commissie te rapporteren over individuele gevallen. De gevallen die de Commissie bereikt hebben, hetzij via het meldpunt, dan wel anderszins en die vragen om een opvolging, zijn afzonderlijk gerapporteerd aan de Secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie. De aard van deze meldingen is weergegeven in appendix 6, bijgevoegd in het eindrapport. Tevens is het feitenrelaas inzake Hr.Ms. Tjerk Hiddes, dat herleidbaar is tot individuen afzonderlijk ter beschikking gesteld aan de Secretaris-generaal.
9. Tot slot meldt de Commissie, dat zij in procedurele zin contact heeft onderhouden met het Openbaar Ministerie. Hier wordt volstaan met de melding dat de Commissie bij het afsluiten van het onderzoek door het Openbaar Ministerie is medegedeeld, dat het niet uitgesloten is dat een aantal vervolgingen zal plaatsvinden.

De Commissie wenst u en de leiding van de Krijgsmacht wijsheid toe in het beoordelen van de resultaten en het afwegen van de aanbevelingen en dankt u voor het in de Commissie gestelde vertrouwen, alsmede voor de getoonde bereidheid tot medewerking aan het onderzoek.

Hoogachtend,
De Commissie

Mr. B. Staal
Mr. H.C.J.L. Borghouts
Mevrouw dr. J. Meyer

Namens de Commissie,

Mr. B. Staal, voorzitter

Bijlagen: Rapport “Ongewenst Gedrag binnen de Krijgsmacht”
 Bijlagen bij rapport “Ongewenst Gedrag binnen de Krijgsmacht”